Juryrapport Gerard Westhoff talendidaktiekprijs 2013[1]

Sinds 2009 wordt door Levende Talen samen met het Expertisecentrum mvt de Gerard Westhoff talendidaktiekprijs georganiseerd. Deze prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan het beste eindonderzoek op het gebied van vreemdetalendidactiek (in brede zin, inclusief de didactiek van literatuur en cultuur), geschreven door studenten aan Nederlandse lerarenopleidingen. Er zijn twee categorieën: scripties geschreven aan een eerstegraads of een tweedegraads lerarenopleiding. De prijs wordt om het jaar toegekend aan één van deze categorieën.

Studenten van de tweedegraads lerarenopleidingen (bachelor lerarenopleidingen) aan hogescholen waren dit jaar aan de beurt. De jury bestond uit Esther Geerse (docente Duits, Christelijke Hogeschool Windesheim), Joost Ides (vakdidacticus Engels, Interfacultaire Lerarenopleidingen, Universiteit van Amsterdam en docent Engels in Haarlem), en Christine Vidon (docente Frans, Noordelijke Hogeschool Leeuwaarden). De jury heeft zes inzendingen ontvangen, afkomstig uit drie hogescholen. Dat was hetzelfde aantal als in 2011, de vorige editie van de bachelorprijs. Opvallend in 2011 was dat alle inzendingen een vrouwelijke auteur hadden, en dat de auteurs allemaal aan lerarenopleidingen Frans hebben gestudeerd. Deze trend – vrouw en Frans – was ook zichtbaar vorig jaar bij de prijs voor de masteronderzoeken. Een positieve ontwikkeling is dat dit jaar ook een mannelijke student een scriptie heeft ingediend, en dat naast Frans ook Engels was vertegenwoordigd. De jury wil graag alle collega's blijven aansporen om ook vakdidactische afstudeeronderzoeken van andere talen te nomineren en hoopt dat het aantal inzendingen in de toekomst toe zal nemen.

Uit deze zes inzendingen, die allemaal van goede kwaliteit waren, heeft de jury één afstudeeronderzoek geselecteerd voor de prijs. Dit is geschreven door Lisanne van de Vinne, die afgestudeerd is bij de lerarenopleiding Frans aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen, onder begeleiding van Mireille van der Elst.

De jury wil ook twee andere onderzoeken noemen: '*Inspelen met didactiek op meervourige intelligenties*' door Suzanne Noij van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (Frans), en '*Project Based Learning'* van Maria Brokke van de Hogeschool Rotterdam (Engels). Sterke punten in beide scripties zijn de gedegen opzet en de diversiteit aan bronnen. Maria heeft een literatuurstudie van academisch niveau geschreven en Suzanne is te prijzen voor haar zelfkritische houding. Minder sterke punten waren in het geval van Suzanne het rendement van de interventie voor de hele klas en van Maria de vraag hoe het eindproduct (checklists) werkt als je het gaat gebruiken in de school bij Engels/MVT.

De titel van de scriptie van Lisanne is '*Lezen onder de loep*'. De situatie die ze analyseerde komt veel docenten bekend voor. Leerlingen uit hetzelfde leerjaar, in dit geval 2 vwo, scoren tot teleurstelling van de docenten laag op de afsluitende leestoets. Lisanne ging in opdracht van de sectie Frans dit onderzoeken en ontdekte dat dit kwam doordat de gebruikte leestoets niet aansloot op het leesonderwijs en het niveau van de leerlingen. Eigenlijk kon je met die toets niets zeggen over de leesvaardigheid van de leerlingen. Een belangrijke ontdekking die ze deed was dat bij beginnende lezers de omvang van de woordenschat voor een groot deel bepaalt of ze in staat zijn de vragen bij een tekst te kunnen beantwoorden. De antwoorden van veel vragen in de gebruikte toets veronderstelden de kennis van een bepaald woord, dat de betreffende leerlingen niet kenden. Lisanne ging zelfs op zoek naar de maker van de toets, die gelukkig nog steeds te vinden was op het Cito. Ze ging ook op zoek naar het algemene niveau van leesvaardigheid van de

---

[1] Een verkorte versie van deze tekst is uitgesproken ter gelegenheid van de prijsuitreiking op de Landelijke Studiedag van Levende Talen op 1 november 2013

leerlingen (in het Nederlands en Engels) en dook hiervoor in de gegevens die de school had over hen (o.a. resultaten Citotoets groep 8). Ze ontwikkelde tenslotte een nieuwe leestoets, die beter aansloot op de gebruikte leergang.

En nu het oordeel van de jury over het onderzoek van Lisanne. De jury prijst de gedegen opzet van haar praktijkonderzoek, het feit dat ze grondig op zoek is gegaan naar verklaringen van het aangekaarte probleem en het probleem is blijven bevragen terwijl de neiging zo groot is de oplossing bij het leergedrag van de leerling te zoeken. Verder is de jury onder de indruk van haar sterke koppeling met literatuur, haar bevragen van expert-personen op leestoetsgebied, én natuurlijk de eye-opener die zij met dit onderzoek verschaft: het probleem is niet de leerling maar de ingezette toets!

De jury heeft ook enkele aanbevelingen. Ze had nog sterker kunnen zijn in het uitschakelen van haar eigen verwachtingen en verklaringen en in de begrenzing van haar argumentatie. Op het laatst komen nieuwe aspecten en argumenten op tafel (zoals motivatie) die nu juist zo netjes weggezet waren. De opzet van Lisanne vraagt tenslotte om vervolgonderzoek. De jury zou geïnteresseerd zijn in hoe de leerlingen hebben gepresteerd op de nieuwe door haar ontworpen leestoets, die niet meegenomen kon worden in haar scriptie omdat die pas na het afronden daarvan werd afgenomen.

De jury vindt dat docenten en studenten inspiratie (en hoop) kunnen vinden in dit afstudeeronderzoek, zeker in een tijd waarin toetsing zo dominant is. Er is een alternatief aan *teaching to the test*, namelijk een *test of the teaching*, een toets die toetst wat de leerlingen daadwerkelijk hebben geleerd.